

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет мистецтва та дизайну

Кафедра мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Т. О. Крижановська, К. Д. Мараховська

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів
освітнього рівня «молодший бакалавр» для всіх спеціальностей

Одеса – 2022

Автор:

Крижановська Тетяна Олександрівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного гуманітарного університету.

Мараховська Ксенія Дмитрівна, старший викладач кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного гуманітарного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету. Протокол № 1 від 31.08.2022 р.

Рецензенти:

Гончарук Т. Г. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Шамша І. В. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія».

Крижановська Т. О., Мараховська К. Д. Історія української культури : методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів освітнього рівня «молодший бакалавр» для всіх спеціальностей : електронне видання. Одеса, Міжнародний гуманітарний університет, 2022. 42 с. URL:

© Крижановська Тетяна Олександрівна

© Мараховська Ксенія Дмитрівна

© Міжнародний гуманітарний університет

ЗМІСТ

Вступ	С. 4
Рекомендації до виконання рефератів	С. 7
Рекомендації до написання есе	С. 9
Рекомендації до виконання презентацій	С. 11
Тема 1. Теоретичні аспекти аналізу культури.	
Обсяг і зміст поняття «Українська культура».....	С. 14
Тема 2. Дохристиянський період української культури.....	С. 16
Тема 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Українська культура литовсько-польської доби.....	С. 18
Тема 4. Українська культура на зламі епох (друга половина XVII – XVIII ст.).....	С. 20
Тема 5. Українська культура XIX ст.....	С. 22
Тема 6. Українська культура XX ст. довоєнного періоду.....	С. 24
Тема 7. Українська культура 2-ї половини XX ст. та початку XXI ст...	С. 26
Питання заліку	С. 26
Додаткові теми для рефератів і презентацій	С. 29
Критерії оцінювання самостійної роботи студента	С. 32
Рекомендована література	С. 35
Додатки	
Додаток 1. Приклад оформлення титульного аркушу реферату	С. 38
Додаток 2. Приклад оформлення титульного слайду презентації	С. 39
Додаток 3. Правила оформлення списку літератури для рефератів, презентацій, есе, доповідей	С. 40

ВСТУП

Самостійна робота – обов’язковий компонент навчальної та науково-пошукової роботи здобувачів. Самостійна робота здобувачів – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота є основним засобом засвоєння навчального матеріалу поза аудиторною навчальною роботою.

У процесі вдосконалення професійної освіти акцент діяльності викладача дедалі зміщується з розробки нових форм і методів активізації власної діяльності на стимуляцію активності здобувачів. Від волі, інтересів і прагнень останніх залежить ступінь залучення до навчального процесу і, як наслідок, успішність оволодіння професією.

Саме тому підготовці здобувачами до самостійної роботи надається пріоритетного значення. Усіляко заохочується їх творча ініціатива, прагнення до глибокого проникнення у теоретичні основи, вдосконалення практичних навичок в обраній галузі діяльності.

Мета самостійної роботи – сприяти формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодого людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача; допомогти здобувачам придбати глибокі і міцні знання, сформувати уміння самостійно здобувати, розширювати і поглиблювати знання, а також застосовувати отримані знання й уміння на практиці для формування власної позиції, теорії, моделі; сприяти розвитку творчої особистості, що володіє високою зрілістю, готовністю і здатністю переборювати життєві труднощі.

Завданнями самостійної роботи можуть бути засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація набутих знань, їхнє застосування при вирішенні практичних завдань та виконання творчих робіт, виявлення прогалин

у системі знань із предмета. Самостійна робота дає можливість здобувачу працювати без поспіху, обирати оптимальний темп роботи та умови її виконання.

Зміст самостійної роботи визначений робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійна робота здобувача забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, презентаціями, навчальними відео роликами тощо. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи з дисципліни «Історія української культури» визначається робочою навчальною програмою цієї дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Самостійна робота здобувачів включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій та семінарів);
- виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру;
- роботу над окремими темами навчальних дисциплін, які згідно з робочою навчальною програмою дисциплін винесені на самостійне опрацювання здобувачів;
- виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань у вигляді рефератів, есе і презентацій;
- підготовка до складання заліку;
- роботу в студентських наукових гуртках;
- участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах, олімпіадах тощо.

При цьому викладач ознайомлює здобувачів:

- з формами та методами організації навчального процесу в університеті, основами наукової організації праці, методикою самостійної роботи, критеріями оцінювання якості самостійної роботи;

- формує навички роботи з підручниками, класичними першоджерелами та сучасною науковою літературою;
- навички пошуку оптимальних варіантів відповідей;
- навички науково-дослідної роботи;
- здійснює систематичний контроль за виконанням здобувачами завдань, рекомендованих до самостійного опрацювання, аналіз та оцінку роботи здобувача.

Опрацювання питань, що виносяться на самостійне опрацювання має наступний алгоритм:

1. Самостійне опрацювання частини матеріалу навчальної дисципліни у вигляді питань самостійної роботи за допомогою літератури, список якої додається до кожної теми.
2. Конспектування питань для самостійного опрацювання та підготовка до усного бліц опитування по цим питанням.

Оцінки (бали), одержані здобувачами за виконання різних видів самостійної роботи, проставляються в журналі викладача і входять до складу загальної бальної оцінки, тобто кількості балів, яку отримав здобувач в результаті контролю його знань, умінь та навичок при виконанні усіх видів навчальних робіт.

Рекомендації до виконання рефератів

Індивідуальна домашня робота здобувача має наступні форми: реферат, презентація, есе, підготовка доповіді.

Написання рефератів сприяє закріпленню і поглибленню знань, а також виробленню навичок самостійного мислення й уміння вирішувати поставлені перед здобувачем завдання. Зміст виконаної роботи дає можливість поглибити рівень знання досліджуваної проблеми, показати знання літератури і відомостей, зібраних здобувачем, який виконує реферативні роботи. Реферат повинен мати титульний лист, на якому на верхній частині пишеться назва навчального закладу, кафедри, ім'я, по-батькові і прізвище студента, курс, група, факультет, потім посередині назва теми дослідження, із правої сторони прізвище й ініціали, а також учений ступінь, звання наукового керівника. Знизу титульного листа місто і рік написання роботи.

План складається з таких пунктів як вступ, питання основної частини, висновок, література, із указівкою сторінок, з яких починаються ці розділи реферату. У вступі автор вводить читача в курс розглянутих питань, ставить мету, яку він збирається досягти; визначає задачі, що будуть вирішуватися в рефераті, а також указує на методи їхнього рішення. В основній частині йде виклад і розкриття питань теми і рішення поставлених задач. Зміст реферату повинен являти собою цілісну систему знань із досліджуваної проблеми з самостійними висновками.

Робота включає список літератури і зміст. Список літератури повинен включати, головним чином, новітні джерела: монографії, статті, підручники, електронні видання та електронна періодика, інші першоджерела з проблем дисципліни. Особлива увага приділяється періодичній пресі, що відбиває проблематику, порушену в рефераті. Захист реферату передбачає вміння здобувача обґрунтовувати ідеї і висновки реферату.

При написанні роботи обов'язкові посилання на використані джерела, що додає роботі обґрунтованість, наукову орієнтацію. Реферат дає можливість не

тільки переконатися в рівні знань здобувача по досліджуваній темі, але, що не менш важливо, встановити схильність здобувача до науково-дослідної роботи. У процесі написання реферату також розвиваються здібності здобувача до самостійного і творчого мислення.

Робота з написання реферату починається із з'ясування здобувачем теми і плану майбутнього реферату і визначення обсягу досліджуваного матеріалу, якого буде досить для розкриття теми. Якщо не зрозумілі терміни в назві теми або питаннях плану, варто звернутися до навчальної літератури, словників або за консультацією до викладача. За узгодженням з викладачем можна внести зміни в тему і план реферату.

Другим етапом роботи над рефератом є робота з літературою. Вона полягає в підборі і проробленні тієї літератури, за допомогою якої можна найбільш повно розкрити всі питання обраної теми. Як правило, здобувачеві надається в цьому питанні допомога і рекомендується основна література, необхідна для написання реферату, яка зазначена в даному методичному посібнику. Також здобувач може використовувати додаткову літературу, здатну допомогти йому в процесі роботи над рефератом. Наступним є етап осмислення і систематизації здобувачем отриманих знань, у процесі якого виробляється студентом основна концепція реферату. Після чого здобувач приступає до викладу своїх ідей у письмовій формі у вигляді реферату.

Усі сторінки реферату повинні бути пронумеровані, за винятком титульного листа, що вважається за першу сторінку. Назва кожної глави має бути вказаною в основній частині.

Обсяг реферату повинен складати 10-12 сторінок рукописного або 7-8 сторінок стандартного друкованого (30 рядків на сторінку і 60 знаків у рядку) тексту на аркушах формату А4.

В списку літератури мають бути виключно ті джерела, на які автор робить посилання в тексті (цитати або переказ думки іншого автора). Обов'язково дотримуватись вимог авторського права, не приписувати собі чужі думки.

Щоб реферат одержав високу оцінку, він повинен бути правильно оформлений, у ньому має бути цілком розкрита обрана тема, присутні логічна стрункість і послідовність викладу, гарний стиль і, разом з тим, він не повинен виходити за її рамки.

Індивідуальне завдання спрямоване на розвиток інтелектуальних умінь, комплексу загальних і професійних компетентностей, підвищення творчого потенціалу здобувачів і полягає у пошуку, аналізі, структуруванні і презентації інформації, аналізі наукових публікацій по визначеній темі досліджень, аналізі статистичних і фактичних матеріалів по заданій темі, дослідницькій роботі й участі в наукових конференціях, семінарах і олімпіадах.

Рекомендації до написання есе

Написання есе. Есе (франц. *essai* – досвід, нарис) – жанр філософської, літературно-критичної, історико-біографічної, публіцистичної прози, що поєднує підкреслено індивідуальну позицію автора з невимушеним, часто парадоксальним викладом, орієнтованим на розмовну мову (засновник жанру – Мішель Монтень (1533–1592), французький письменник та філософ епохи Відродження).

Здобувач на семінарі має представити невелике есе на одну із запропонованих тем. Можна взяти іншу (свою) тему, в якій буде висвітлюватись культура України. Можна переформулювати назву, що запропонована викладачем, але погодити це.

Есе – це твір невеликого обсягу, що вільно виражає індивідуальні враження та роздуми з приводу почутого, прочитаного, переглянутого. Мета роботи – розкрити запропоновану тему шляхом наведення будь-яких аргументів.

Есе не може містити багато ідей. Воно відбиває лише один варіант роздумів та розвиває його. При написанні есе намагайтеся відповідати чітко на поставлене запитання та не відхиляйтеся від теми. Есе суворо індивідуальна робота і не терпить співавторства.

При написанні есе можна користуватись літературою, яку здобувач знайде, при цьому висловлювати свою думку і своє відношення до думок інших людей, культурологів, філософів, практиків, митців тощо. Можна використовувати конструктивну критику, але аргументувати її. Можна висловити свої думки, спираючись на тексти інших авторів.

Перш ніж приступити до написання есе, проаналізуйте наявну інформацію, а потім складіть тезовий план. Структура есе: вступ, основна частина (розвиток теми), висновок.

Вступ

Суть та обґрунтування обраної теми.

Повинне включати короткий виклад вашого розуміння та підхід до відповіді на це питання. Корисно висвітлити те, що ви плануєте зробити в роботі, і те, що у ваше есе не увійде, а також дати короткі визначення ключових термінів. При цьому постарайтеся мінімізувати кількість визначень.

Основна частина

Ця частина передбачає розвиток вашої аргументації та аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів та позицій з цього питання. Запропонована вами аргументація (або аналіз) має бути структурована. В основному ви повинні логічно обґрунтувати, використовуючи міркування, вашу аргументацію чи аналіз. Не треба посилається на роботи, які не читали самі. Недбале оперування даними, включаючи надмірне узагальнення, знижує оцінку. Слід уникати повторень. Необхідно писати коротко, чітко та ясно.

Структурне виділення розділів та підрозділів роботи

Логічність викладу матеріалу

Обґрунтованість висновків автора

Оригінальність висновків автора

Відсутність зайвого матеріалу, який не має відношення до роботи.

Здатність побудувати та довести вашу позицію щодо певних проблем на основі придбаних вами знань. Аргументоване розкриття теми з урахуванням зібраного матеріалу.

Висновок

Наявність необхідних висновків із роботи

Обґрунтування висновків автора

Вказівка на подальші напрямки розвитку теми

Есе записується в конспекті. Обсяг есе – приблизно 2-4 сторінки рукописного тексту. На семінарі здобувач представляє усно матеріал, який було розкрито в конспекті.

Матеріали, що були переписані з інтернету та просто зачитані з конспекту на семінарі не приймаються в якості самостійної роботи та не оцінюються.

Час виступу одного здобувача – 7-10 хвилин. Необхідно бути готовими до питань та дискусії за темою есе.

Рекомендації до виконання презентацій

Презентація допомагає зробити матеріал більш наочним, доступним, допомагає полегшити розуміння теми. Кожен слайд може містити довільну текстову, графічну та відеоінформацію, анімацію, звук, діаграми і графіки, табличні й інші матеріали.

Перед створенням презентації необхідно:

- визначити тему та призначення презентації, спосіб демонстрації;
- розробити сценарій презентації;
- продумати зміст усіх слайдів, їх стиль та оформлення.

Успішність презентації залежить від того, наскільки ретельно перед її створенням було продумано та враховано такі фактори:

- організація презентації (визначення суті того, про що необхідно розповісти);
- урахування особливостей слухацької аудиторії;
- визначення структури (схеми, сценарію) презентації: послідовність викладення матеріалу, добір різноманітних зображень, анімаційних ефектів та інших елементів, що супроводжують виклад.

Основа будь-якої правильно спланованої презентації – це логічний аналіз послідовності відображення матеріалу, передбачення можливих питань і добір реплік для коментарів до презентації.

Основні слайди презентації повинні мати:

- титульний аркуш, в якому відображується: 1) назва вищого навчального закладу, факультету; 2) назва предмету та тема презентації; 3) ім'я та прізвище автора, спеціальність, курс; 4) ім'я, прізвище, вчена ступінь викладача;

- слайд зі змістом презентації;
- виклад основного матеріалу (близько 10 слайдів);
- висновки;
- список правильно оформлених джерел.

Список джерел повинен бути з докладним зазначенням вихідних матеріалів (звідки взяли ілюстрації, звуки, тексти, посилання).

Вимоги щодо структури та змісту презентації:

- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- у заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі даних;
- кількість блоків статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі текстові дані потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок;
- усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

Основна роль анімації в презентаціях – це вирішення питання дозування інформації. Анімуючи об'єкт у презентації, варто пам'ятати, що будь-який

рухомий об'єкт знижує сприйняття, відволікає, порушує динаміку уваги. У титульному слайді використання анімації об'єктів не допускається. В інформаційних слайдах допускається використання анімації об'єктів тільки у випадку, якщо це необхідно для відображення змін, що відбуваються в часовому інтервалі, і якщо черговість появи анімованих об'єктів відповідає структурі заняття (доповіді), але анімація не повинна бути нав'язливою.

Перевантаженість текстом – найбільш розповсюджене неподобство в презентаціях. Текст може бути тільки тезовим. Захаращення текстом призводить до враження, що доповідач погано володіє матеріалом і йому потрібна підказка на екрані, щоб не забути щось істотне. Саме такої думки будуть про вас слухачі. Отже, необхідно дотримувалося неухильно правила: кількість тексту в презентаціях повинно становити 35%. Увесь зайвий текст слід залишити або для усного виступу, або замінити його ілюстративним матеріалом: графіками, картинками тощо.

Не слід використовувати виділення підкресленням, тому що в сприйнятті активних користувачів Інтернет у підкреслення пов'язане з гіперпосиланням.

Не пишть весь текст прописними літерами. СЛОВО, НАПИСАНЕ ЛИШЕ ПРОПИСНИМИ ЛІТЕРАМИ, ВТРАЧАЄ ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ І ЗЛИВАЄТЬСЯ З ІНШИМИ.

ТЕМА 1.

Теоретичні аспекти аналізу культури.

Обсяг і зміст поняття «Українська культура»

Зміст теми. Історія людства як історія розвитку культури. Поняття культури. Культурологія як наука про культуру. Культура і людина. Культура і суспільство. Культура і природа. Матеріальна і духовна культура.

Культура і цивілізація. К. Ясперс: поняття «Осьовий час». Концепція культури Г.В.Ф. Гегеля (культура як реалізація світового духу, логіцизм як принцип розвитку культури). Концепція культури О. Шпенглера (культура як душа, емоційна сутність культури, типи культур, вікові шаблі культури, культура і цивілізація). Концепція А. Тойнбі (культура як відповідь на виклик історії та природи).

Сучасні концепції культури. Функціональна концепція культури Б.К. Малиновського. Соціологічна системна концепція П. Сорокіна.

Концепції культури українських мислителів. Символічна концепція Г. С. Сковороди. Етноцентричний підхід до культури М. І. Костомарова. Лінгвоцентричний напрямок в культурі (М. С. Грушевський). Системний підхід до культури М. В. Поповича.

Поняття «українська культура» та «культура України». Землеробство як історична основа української культури. Народні джерела української культури. Культура та спадковість. Звичаї та традиції. Традиції та оновлення. Культура та духовність.

Періодизація української культури.

Ключові поняття теми: культура, культурологія, цивілізація, «Осьовий час», культурні традиції, еволюціонізм, логіцизм, циклічна модель культури.

Тема самостійної роботи: Людина як творець і творіння культури

Питання, які потрібно освітити в самостійній роботі:

1. Людина як природна і культурна істота.
2. Види і форми культури (етнічна, національна та світова культура; матеріальна і духовна культура; масова і елітарна культура).
3. Карл Ясперс. Поняття «Осьовий час».

Література для підготовки

1. Поняття і сутність культури / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
2. Культура і людина в контексті соціально-економічного розвитку суспільства / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
3. Поняття світової та національної культури / Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. С. 15–20. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>

Теми для рефератів, презентацій, есе, доповідей

1. Проблема універсальності та локальності культурно-історичного процесу.
2. Історія господарських типів культури.
3. Роль національної культури в процесі націотворення України.
4. Генеза культурологічної думки в Україні.
5. Місце української культури в контексті світової.
6. Людина в світі культури.
7. Структура та специфіка духовної культури.
8. Вплив культури на людину.
9. Поняття культурно-історичної епохи.
10. Культура та цивілізація.

ТЕМА 2.

Дохристиянський період української культури

Зміст теми. Витоки культури найдавнішого населення на теренах України. Період палеоліту. Поява найдавніших людей. Освоєння людьми теренів України. Стоянки первісних людей. Особливості археологічних культур. Перехід від полювання і збиральництва до скотарства і землеробства.

Трипільська культура. Територіальне розташування трипільської культури. Ранній період трипільської культури. Суспільна організація трипільців. Матріархат. Технічний і художній рівень керамічного виробництва. Пізній період трипільської культури. Мілітаризація суспільства. Світове значення культури Трипілля.

Скіфська культура. Період і територія поширення археологічної культури скіфського типу. Побут, звичаї і традиції царських скіфів і скіфів-орачів. Скіфські поховання. Культура античних міст-полісів Північного Причорномор'я.

Давньослов'янська культура. Етнічні спільноти венедів, антів, склавінів. Зарубинецька культура. Черняхівська культура.

Міфологія східнослов'янських племен. Релігійний світогляд стародавніх слов'ян. Обожнення сил природи. Культ Матері. Культ Землі-годувальниці. Пантеон богів.

Ключові поняття теми: культ, археологічна культура, міф, міфологія, синкретизм, релігія, анімізм, тотемізм, фетишизм, пантеон

Тема самостійної роботи: Стародавня культура східних слов'ян

Питання, що потрібно освітити в самостійній роботі:

1. Антична культура Північного Причорномор'я.
2. Основні форми вірувань у міфологічний період розвитку культури
 - 2.1. Анімізм
 - 2.2. Фетишизм
 - 2.3. Тотемізм
 - 2.4. Магія

Література для підготовки

1. Первісні культури на теренах сучасної України / Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. С.
<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>

2. Антична культура полісів Північного Причорномор'я / Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. С. 45–54. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>
3. Феномен античної культури та її характерні риси / Пальм Н. Д. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. С. 37–44. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4024/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
4. Попович М. В. Релігія, міфологія і культи / Попович М. В. Індоевропейські традиції в духовній культурі / Попович М. В. Нарис історії культури України. К.: «АртЕк», 1998. С. 38–55. URL: <http://litopys.org.ua/popovych/narys03.htm#par3>

Теми для рефератів, презентацій, есе, доповідей

1. Первісна культура на території сучасної України.
2. Найдавніші релігійні уявлення.
3. Культури епохи бронзи і заліза, що розвивалися на території сучасної України.
4. Календарні свята України.
5. Слов'янська релігія та індоевропейські системи світогляду: порівняльний аналіз.
6. Українська культура на перехресті скіфо-сарматського та античного світів.
7. Феномен трипільської культури.
8. Витинанки як вид народного декоративного мистецтва.

ТЕМА 3.

Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Українська культура литовсько-польської доби

Зміст теми. Князь Володимир і завершення формування Київської держави. Вплив християнства на соціокультурний розвиток Київської Русі. Церкви і монастирі як осередки культурного життя. Писемні пам'ятки княжої доби. Види літератури того періоду: агіографія, апокрифи, повісті, літописання.

Досягнення культури за часів правління Ярослава Мудрого. Монументальне будівництво. Розвиток освіти. Образотворче мистецтво: іконопис, фреска, мозаїка, книжкова мініатюра.

Культура Галицько-Волинського князівства. Історико-культурне значення утворення Галицько-Волинської держави. Розвиток промислів і торгівлі. Культурні зв'язки з Візантією, Західною і Центральною Європою та країнами Сходу.

Галицько-Волинський літопис. Галицька архітектурна школа. Кам'яна сакральна архітектура Галича. Іконописні традиції Галицько-Волинської землі.

Культурна ситуація в польсько-литовську добу на українських землях. Україна і західноєвропейські культурні впливи. Розвиток освіти і наукових знань. Життєвий шлях та творчість Юрія Дрогобича (Котермак), Павла Русина (Процелер), Станіслава Оріховського.

Острозька школа – перший навчальний центр європейського типу на українських землях. Острозький літературно-науковий гурток.

Братські школи. Особливості організації. Львівське братство. Київське братство.

Полемічна література, її суть та основний зміст. Основні автори: Г. Смотрицький, П. Скарга, М. Броневський, І. Вишенський.

Іван Федоров як перший книгодрукар на українських землях. Перші українські книги. «Острозька Біблія». Друкарня у Львові. Друкарня в Острозькому культурному центрі.

Значення діяльності Василя Суразького, Євгена Плетенецького.

Ключові поняття теми: агіографія, апокриф, літопис, хроніка, полемічна література, сакральна архітектура, іконопис, фреска, братські школи

Тема самостійної роботи:

Культура Галицько-волинського князівства

Питання, що потрібно освітити в самостійній роботі:

1. Основні осередки соціального і культурного життя у Галицько-Волинському князівстві.
2. Освіта і наука в Галицько-Волинському князівстві.
3. Архітектура і мистецтво Галицько-Волинського князівства.
4. Культурні та політичні зв'язки Галицько-Волинського князівства з іншими землями Стародавньої Русі.

Література для підготовки

1. Соціально-політична і культурна ситуація в Галичині та на Волині в XII—XIII століттях / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
2. Основні осередки соціального і культурного життя / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
3. Освіта і наука, архітектура і мистецтво / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
4. Культурні та політичні зв'язки Галицько-Волинського князівства з іншими землями Стародавньої Русі / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
5. Містобудування та архітектура. Особливості галицької архітектури / Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костишевої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. С. 82 -88. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>

Теми для рефератів, презентацій, есе, доповідей

1. Вплив християнської релігії на розвиток давньоруської культури.
2. Культура Київської Русі: розвиток та характерні риси.
3. Зародження писемності та розвиток шкільної справи у період Київської Русі.
4. Писемні джерела, що оповідають про Русь і Русичів.
5. Особливості розвитку музично-театрального мистецтва у добу Київської Русі.
6. Архітектура та мистецтво Київської Русі.
7. Писемність та освіта Київської Русі.

ТЕМА 4.

Українська культура на зламі епох (друга половина XVII – XVIII ст.)

Зміст теми. Києво-Могилянська академія як центр освіти і науки в Україні. Петро Могила біля джерел вищої освіти в Україні. Боротьба за легалізацію православної церкви в Україні. Лаврська школа. Заснування Києво-Могилянського колегіуму. Могилянська доба в Україні. Викладачі та вихованці академії. Діяльність Інокентія Гізеля, Лазаря Барановича, Феофана Прокоповича. Зміст та структура навчального процесу в Києво-Могилянській академії. Ліквідація академії.

Українське козацтво як явище культури. Православ'я і козацтво. Феномен бароко в українській культурі. Європейське бароко. Храмове будівництво як втілення українського бароко. Архітектурний стиль Й.Г. Шеделя. С. Ковнір як виразник національної своєрідності в архітектурі. Внесок у розвиток української культури гетьмана І. Мазепи. Література бароко.

Григорій Сковорода. Життєвий шлях. Літературні твори. Пісні. Життя як філософія.

І. П. Котляревський. «Енеїда» як перший великий твір нової української літератури. «Наталка Полтавка». «Москаль-чарівник». В.В. Капніст. «Ода на рабство».

Розвиток музичного мистецтва. М. С. Березовський. Д.С. Бортнянський. А. Л. Ведель.

Ключові поняття теми: *Києво-Могилянський колегіум, козак, козацтво, бароко, українське бароко або козацьке бароко, меценатство, геральдика*

Тема самостійної роботи:

Діячі українського Відродження

Питання, що потрібно освітити в самостійній роботі:

1. Основні ідеї європейського Відродження.
2. Реформація та контрреформація в європейській культурі.
3. Життєвий шлях та діяльність Юрія Котермака (Дрогобича).
4. Павло Процелер (Русин) як поет, гуманіст та педагог.
5. Діяльність Станіслава Оріховського-Роксолана.

Література для підготовки

1. Ренесанс / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
2. Національно-культурні процеси й духовне життя в Україні у XIV – XV ст. / Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костишевої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. С. 103–112. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>

3. Відгуки ренесансу і гуманізму в Україні / Шабанова, Ю.О., Тарасова, Н.Ю., Дичковська, О.Я. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ, 2012. С. 62–64. URL: <https://filosof.nmu.org.ua/ua/Textbooks/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf>
4. Гуманізм / Букач, Валерій Михайлович, Бакланова, Наталія Михайлівна. Історія української культури. Словник-довідник : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2021. С. 49. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10813/3/Bukach%20Valery%20Mykhailovych%202021.doc.pdf>

Теми для рефератів, презентацій, есе, доповідей

1. Взаємодія національних культур в Речі Посполитій в епоху Відродження.
2. Перші українські гуманісти та їх внесок у розвиток європейської культури.
3. Литовська, українська, польська, білоруська культури в період реформації в Речі Посполитій (за вибором студентів).
4. Християнська культура і мистецтво в Речі Посполитій в часи контрреформації. Мистецтво бароко.
5. Острозький православний культурно-освітній центр «Острозька академія» та її значення для розвитку української культури.
6. Мистецтво Відродження (архітектура, скульптура, живопис – на вибір здобувача).
7. Доба Відродження та її гуманістичний характер.

ТЕМА 5.

Українська культура XIX ст.

Зміст теми. XIX століття – доба національно-культурного відродження України.

Розвиток освіти як чинник українського національного відродження. Заснування університетів.

Романтизм як фактор піднесення національно-культурної свідомості українців. М. Гоголь та його вплив на українську літературу. Творчість письменників Г. Квітки-Основ'яненка, П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінки, П. Куліша.

Український театр. М. Щепкін як основоположник сценічного реалізму. Оперний театр в Одесі. Діячі професійного українського театру: Іван Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Старицький, М. Садовський, М. Заньковецька.

Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства та його значення для формування національної самосвідомості українського народу.

Доля та творчість Т. Шевченка. «Кобзар» як світове явище.

Розвиток літератури. М. Вілінська (Марко Вовчок) як перша українська письменниця новітнього періоду. Творчість Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного.

Модерний період в українській культурі. Розвиток науки і освіти. Меценатство: Г. Галаган, Є. Чикаленко, Є. Скоропадська.

Діяльність Наукового товариства ім. Т. Шевченка. М. Грушевський як видатний український історик. Модерністські тенденції в творчості М. Коцюбинського, Лесі Українки, І. Франка.

Українське музичне мистецтво. М. Лисенко, С. Крушельницька.

Галичина як центр українського національно-культурного руху.

Ключові поняття теми: класицизм, романтизм, реалізм, модерн, Кирило-Мефодіївське товариство

Тема самостійної роботи.

Розвиток освіти і науки на українських землях в XIX ст.

Питання, що потрібно освітити в самостійній роботі:

1. Розвиток освіти як чинник українського національного відродження.
 - 1.1. Харківський університет та його роль у розвитку української культури.
 - 1.2. Заснування Рішельєвського ліцею в Одесі.
 - 1.3. Ніжинська гімназія.
2. Культурно-просвітницька діяльність Кирило-Мефодіївського товариства.

Література для підготовки

1. Розвиток української культури у першій половині XIX ст. / Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костилюєвої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. С. 162–168. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>
2. Українська суспільна думка; розвиток науки і філософії / Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
3. Феномен українського національно-культурного відродження та його періодизація. Становлення національної самосвідомості / Шабанова, Ю.О., Тарасова, Н.Ю., Дичковська, О.Я. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ, 2012. С. 98–103. URL: <https://filosof.nmu.org.ua/ua/Textbooks/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf>

Теми для рефератів, презентацій, есе, доповідей

1. Становлення освітньої системи на Україні.
2. Українська архітектура першої половини XIX ст.
3. Українське образотворче мистецтво першої половини XIX ст.
4. Козацько-старшинські літописи.
5. Українська наука та культура на рубежі 18-19 століть.
6. Шевченко-художник як представник української культури.
7. Романтизм, як художній напрям культури XIX ст.
8. Український романтизм в літературі, музиці та театрі.
9. Українська духовна культура XIX сторіччя.
10. Особливості літератури доби Просвітництва.
11. Вплив Івана Франка на Галицьке Відродження.
12. Українська актриса Марія Заньковецька.

ТЕМА 6.

Українська культура ХХ ст. довоєнного періоду

Зміст теми. Українська культура початку ХХ ст. Створення Української Академії наук. Наукова творчість В. Вернадського. Відкриття Національної бібліотеки України.

Заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету. Відкриття університету в Катеринославі.

Заснування Української Академії мистецтв. Діяльність «Молодого театру» в Києві. Режисер Лесь Курбас.

Національно-культурне піднесення 20-х років. Українізація як культурне явище.

Державна програма підготовки національних педагогічних кадрів. Спілки селянських та робітничих письменників «Плуг» і «Гарт». ВАПЛІТЕ та Микола Хвильовий. Творчість О. Довженка.

Український неоромантизм. Український авангардизм.

Представники «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні національної свідомості українців. Соціалістичний реалізм і наступ на українську культуру.

Ключові поняття теми: *Українська академія наук, Українська академія мистецтв, «Молодий театр», український авангарт, українізація, ВАПЛІТЕ, «розстріляне відродження».*

Тема самостійної роботи:

Представники «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні національної свідомості українців

Питання, що потрібно освітити в самостійній роботі:

1. Поняття «розстріляне відродження» в українській культурі.
2. Основні представники українського «розстріляного відродження».
3. Творчість Миколи Хвильового.
4. Творчість Миколи Куліша.

Джерела для підготовки

1. Розстріляне відродження / Щур Ю.І. Історія української культури : традиції та модерн : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх спеціальностей. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. С. 73–74. URL: [https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/525962/mod_resource/content/2/%d0%86%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f%20%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97%20%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80%d0%b8%20\(%d0%a9%d1%83%d1%80%20%d0%ae.%d0%86.\).pdf](https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/525962/mod_resource/content/2/%d0%86%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f%20%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97%20%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80%d0%b8%20(%d0%a9%d1%83%d1%80%20%d0%ae.%d0%86.).pdf)

2. Перехід від ідеологічного міфу до реалізації марксистської утопії в культурі: націоналізація, репресії та нищення / Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. С. 356 - 368. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kalakura_Yaroslav/Ukrainska_kultura_tsyvilizatsiinyi_vymir.pdf?
3. Пролеткульт і українська радянська культура міжвоєнних років / Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. С. 368 - 376. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kalakura_Yaroslav/Ukrainska_kultura_tsyvilizatsiinyi_vymir.pdf?
4. Розстріляне Відродження. Як таке могло статись? Хвильовий, Бойчук, Курбас : відеоролік. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8_j40KYG2vg

Теми для рефератів, презентацій, есе, доповідей

1. Український культурний ренесанс 20-30-х рр. XX ст.
2. Український мистецький авангард початку XX ст.
3. Українська культура у двадцятому сторіччі.
4. Український модернізм в архітектурі.
5. Український модернізм в скульптурі.
6. Український модернізм в малярстві.

ТЕМА 7

Українська культура 2-ї половини XX ст. та початку XXI ст

Зміст теми. Воєнна тематика в літературі (М. Бажан, О. Гончар, А. Малишко, М. Стельмах, О. Корнійчук), музиці (К. Данькевич, Г. Верьовка, Ю. Мейтус, А. Штогаренко), кінематографі (О. Довженко, Т. Левчук), образотворчому мистецтві (М. Глущенко, Т. Хитров, О. Шовкуненко).

Культурне життя в повоєнний період. Розвиток науки: Є. Патон, М. Боголюбов, М. Амосов. Світове визнання українського кінематографу: фільм С. Параджанова «Тіні забутих предків», кінострічки Ю. Ілленко., Л.Бикова. Музичне мистецтво: творчість К. Данькевича, Г. Майбороди, Б. Лятошинського.

Хрущовська «відлига». Пробудження національно-духовного життя в Україні. Відновлення зв'язків із західною культурою. Творчість М. Стельмаха. Розправа з шістдесятництвом (І. Драч, Ліна Костенко, В. Симоненко, І. Дзюба, В. Стус та ін.). Новітня русифікація 60 – 80-х рр. Освіта, література, театр, кінематограф.

Соціалістичний реалізм як метод і художній напрям.

Формування нової соціокультурної дійсності в кінці XX ст. Національна культура в умовах зростання національно-культурної ідентичності.

Культура України в період незалежності: проблеми і перспективи розвитку.

Ключові поняття теми: українська культура повоєнного часу, шістдесятники, русифікація, соціалістичний реалізм, національна ідентичність, культурна ідентичність.

Самостійна робота:

Підготовка до підсумкового заняття (заліку)

Питання заліку

1. Поняття культури.
2. Культурологія як наука про культуру.
3. Культура і людина. Культура і суспільство. Культура і природа.
4. Культура і цивілізація.
5. К. Ясперс: поняття «Осьовий час».
6. Концепція культури Г.В.Ф. Гегеля.
7. Концепція культури О. Шпенглера.

8. Концепція А.Тойнбі.
9. Функціональна концепція культури Б.К. Малиновського.
10. Соціологічна системна концепція П. Сорокіна.
11. Символічна концепція Г. С. Сковороди.
12. Етноцентричний підхід до культури М. І. Костомарова.
13. Лінгвоцентричний напрямок в культурі.
14. Періодизація української культури.
15. Особливості археологічних культур на території сучасної України.
16. Трипільська культура.
17. Скіфська культура.
18. Культура античних міст-полісів Північного Причорномор'я.
19. Черняхівська культура.
20. Міфологія східнослов'янських племен.
21. Пантеон стародавніх українських богів.
22. Вплив християнства на соціокультурний розвиток Київської Русі.
23. Види літератури та писемні пам'ятки княжої доби.
24. Архітектура Київської Русі.
25. Історико-культурне значення утворення Галицько-Волинської держави.
26. Культурна ситуація в польсько-литовську добу на українських землях.
27. Життєвий шлях та творчість Юрія Дрогобича, Павла Русина, Станіслава Оріховського.
28. Острозька школа – перший навчальний центр європейського типу на українських землях.
29. Братські школи. Особливості організації. Львівське братство. Київське братство.
30. Іван Федоров як перший книгодрукар на українських землях. Перші українські книги.
31. Києво-Могилянська академія як центр освіти і науки в Україні.
32. Українське козацтво як явище культури.
33. Феномен бароко в українській культурі.

34. Внесок у розвиток української культури гетьмана І. Мазепи.
35. І. П. Котляревський та його творчість
36. ХІХ століття – доба національно-культурного відродження України.
37. Розвиток освіти в ХІХ ст. як чинник українського національного відродження. Заснування університетів.
38. Романтизм як фактор піднесення національно-культурної свідомості українців.
39. Український театр ХІХ ст.
40. Доля та творчість Т.Шевченка. «Кобзар» як світове явище.
41. Модерний період в українській культурі. Розвиток науки і освіти. Меценатство.
42. М. І. Грушевський як видатний український історик.
43. Модерністські тенденції в творчості М. Коцюбинського, Лесі Українки, І.Франка.
44. Українська культура початку ХХ ст.
45. Заснування Української Академії мистецтв. Режисер Лесь Курбас.
46. Національно-культурне піднесення 20-х років. Українізація як культурне явище.
47. ВАПЛІТЕ та Микола Хвильовий.
48. Творчість О. Довженка.
49. Український авангардизм.
50. Представники «розстріляного відродження» та їх роль у формуванні національної свідомості українців.
51. Соціалістичний реалізм і наступ на українську культуру.
52. Розвиток науки в повоєнний період.
53. Український кінематограф повоєнного періоду.
54. Рух шестидесятників в українській культурі.
55. Культура України в період незалежності: проблеми і перспективи розвитку.

Додаткові теми для рефератів і презентацій

1. Українське професійне музичне мистецтво (творчість українського композитора. За вибором здобувача).
2. Українська література як невід'ємна складова світового культурного процесу.
3. Інтеграція сучасної української освіти у загальноєвропейський освітній простір.
4. Проблеми українського мовно-культурного середовища на сучасному етапі.
5. Збереження української етнічної культури в умовах глобалізації.
6. Молодіжна субкультура: цінності та норми.
7. Культурна соціалізація молодого людини.
8. Модернізаційні процеси в сучасній українській культурі.
9. Сімейна культура в сучасній Україні.
10. Культура міжособистісного діалогу в сучасній Україні.
11. Культура соціального діалогу в сучасній Україні.
12. Моральна культура в сучасній Україні.
13. Молодіжна культура в сучасній Україні.
14. Правова культура в сучасній Україні.
15. Культура вибору професії в сучасній Україні: можливості та обмеження.
16. Культура діалогу між поколіннями в сучасній Україні.
17. Проблема збереження культурної та історичної пам'яті в Україні.
18. Традиції та інновації в культурі сучасної України.
19. Проблема соціальної єдності та особистісної унікальності в культурі України.

Видатні митці України. Теми презентацій

1. Марія Костянтінівна Башкірцева (1858 – 1884) – українська і французька художниця, майстриня жанрового живопису, скульпторка та письменниця.
2. Мико́ла Корні́лович Пимоне́нко (1862 – 1912) – український художник-живописець
3. Казимир Северинович Малевич (1878–1935) – художник-авангардист.
4. Соня Делоне (1885 – 1979) – українська художниця та дизайнерка, представниця напрямку арт Деко.
5. Білоку́р Катери́на Васи́лівна (1900 – 1961) – українська художниця, майстриня народного декоративного живопису.
6. Марія́ Оксе́нтіївна Примаче́нко (1908 – 1997) – українська народна художниця.
7. Яків Гніздо́вський (1915 – 1985) – американський художник українського походження, графік, кераміст, мистецтвознавець.
8. Тетя́на Нілі́вна Ябло́нська (1917 – 2005) – українська художниця-живописець
9. Іван Степанович Марчук (народ. 1936 р.) – сучасний український живописець.
10. Роман Сергійович Мінін (народ. 1981 р.) – сучасний український художник-монументаліст, автор муралів, графік, фотограф, автор об'єктів та інсталяцій.
11. Збруцька Оксана Андріївна (народ. 1982 р.) – українська художниця.

Народні промисли. Теми презентацій

1. Косівська мальована кераміка.
2. Петриківський розпис.
3. Решетилівське килимарство.
4. Кролевецьке переборне ткацтво.
5. Символіка та кольори української вишивки.
6. Традиційний орнамент кримських татар – Орьнек.
7. Джерела та розвиток різьблення по дереву (сницарства) в Україні.

8. Українське лозоплетіння.
9. Українське ковальство.
10. Українська витинанка.
11. Українські старовинні техніки виготовлення іграшок (мотанки, свищики, солом'яні ляльки тощо).
12. Писанкарство.

Історія збройної справи та українського національного одягу

Теми презентацій

1. Зброя Київської Русі.
2. Український одяг різних областей:
 - 2.1. Буковина;
 - 2.2. Західне Закарпаття;
 - 2.3. Східне Закарпаття;
 - 2.4. Львівська область;
 - 2.5. Чернігівська область;
 - 2.6. Полтавська область;
 - 2.7. Київська область;
 - 2.8. Волинська область;
 - 2.9. Поділля;
 - 2.10. Гуцульщина;
 - 2.11. Харківська область;
 - 2.12. Дніпровська область;
 - 2.13. Донецька область;
 - 2.14. Вінницька та хмельницька області.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача

Форми контролю самостійної роботи здобувача: перевірка конспектів (паперових чи електронних), усне опитування.

В процесі проведення контрольних заходів викладач оцінює:

- рівень засвоєння навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;
- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами.

Критерії оцінювання реферату. Викладене розуміння реферату як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: обґрунтованість вибору джерел; ступінь розкриття сутності питання; дотримання вимог до оформлення.

Ступінь розкриття сутності питання:

- а) відповідність плану темі реферату;
- б) відповідність змісту й плану реферату;
- в) повнота й глибина знань з теми;
- г) обґрунтованість способів і методів роботи з матеріалом;
- е) уміння узагальнювати, робити висновки, зіставляти різні точки зору по одному питанню (проблемі).

Обґрунтованість вибору джерел:

- а) оцінка використаної літератури: чи розглянуті найбільш відомі роботи з теми дослідження (у т.ч. журнальні публікації останніх років, останні статистичні дані, довідки й т.д.).

Дотримання вимог до оформлення:

- а) правильність оформлення посилання на використану літературу, список літератури;
- б) оцінка грамотності й культури викладу (у т.ч. орфографічної, пунктуаційної, стилістичної культури), володіння термінологією;
- в) дотримання вимог до обсягу реферату.

Критерії оцінювання презентації

При оцінці презентації враховуються такі позиції:

Зміст

Розкрито всі аспекти теми

Матеріал викладений у доступній формі

Слайди розташовані в логічній послідовності

Заключний слайд із висновками

Бібліографія з перерахуванням всіх використаних ресурсів

Елементи оформлення

Зміна слайдів

Дизайн

Анімація: стандартні, установка ефектів при зміні слайдів, Графіки, діаграми, малюнки

Елементи творчості, оригінальність і винахідливі приклади.

Критерії оцінювання повідомлення та есе.

Подання власної точки зору (позиції, ставлення) при розкритті проблеми.

Розкриття проблеми на теоретичному рівні (у порівнянні і з обґрунтуваннями).

Логіка в аргументації свої точки зору, врахування реальних обставин суспільного життя та власного життєвого досвіду.

Оригінальність підходу до вирішення проблем.

Узгодженість в тексті ключових тез та аргументів.

Несуперечність особистісних суджень.

Шкала оцінювання результатів навчання за навчальною дисципліною

№	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Шкала оцінювання ECTS	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Оцінка за розширеною шкалою
1	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді.	Високий	A	5	Відмінно
2	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Добрий	B	4,5	Добре
3	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність;	Достатній	C	4	

	виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.				
4	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Середній	D	3,5	Задовільно
5	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		E	3	
6	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	Низький	FX	2	Не задовільно

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна

1. Історія та культура України: навчальний посібник / уклад. Дедурін Г. Г., Іванов С. Ю., Чорний І. В. Харків: ХНУВС, 2017. 108 с. URL: [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1854/istoriya ta kul tura ukrayi ni navch posi.pdf?sequence=2&isAllowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1854/istoriya%20ta%20kul%20tura%20ukrayi%20ni%20navch%20posi.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
2. Історія української культури: Курс лекцій / під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костишевої. К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. 334 с. <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>
3. Історія української культури: підручник / В.А. Качкан, О.Б. Величко, Н.М. Божко та ін. 4-е видання. Київ: Медицина, 2021. 368 с. URL: <http://filedigger.mobi/?r=951&q=%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97+%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%BA%D0%B0%D0%BD.zip&type=doc&size=4&date=3&hm=1&hs=1&cl=1&q=1&pu=1&hfi=1&sk=229&th=1&comt=vk>
4. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Знання, 2009. 589 с. URL: https://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/zmist.htm
5. Пальм Н. Д. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 296 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4024/1/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
6. Щур Ю.І. Історія української культури : традиції та модерн : навчально-методичний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра всіх спеціальностей. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 135 с. URL: [https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/525962/mod_resource/content/2/%d0%86%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f%20%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97%20%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80%d0%b8%20\(%d0%a9%d1%83%d1%80%20%d0%ae.%d0%86%\).pdf](https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/525962/mod_resource/content/2/%d0%86%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f%20%d1%83%d0%ba%d1%80%d0%b0%d1%97%d0%bd%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d1%97%20%d0%ba%d1%83%d0%bb%d1%8c%d1%82%d1%83%d1%80%d0%b8%20(%d0%a9%d1%83%d1%80%20%d0%ae.%d0%86%).pdf)
7. Сідлецька, Т. І. Історія української культури: навчальний посібник. Ч. І. Вінниця: ВНТУ, 2016. 119 с. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/15sidlecka_Istoriya_ukrayinskoyi_kulturi/zmist.html
8. Шабанова, Ю.О., Тарасова, Н.Ю., Дичковська, О.Я. Історія української культури: Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ, 2012. 141 с. URL: <https://filosof.nmu.org.ua/ua/Textbooks/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf>

Додаткова

1. Дацюк С. Куди прямує українська культура? *Українська правда*. 13 лютого 2018. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5a8296f03bcc6/>
2. Декоративне мистецтво України IX – XXI століть: стильові трансформації, художні інтерпретації, загальноєвропейський контекст / гол. ред. Г. Скрипник. НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, Київ, 2019. 652 с. URL: <http://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/monografiji/2019/dekor.pdf>
3. Історія українського народного вбрання. URL: <https://sites.google.com/site/roiamimosa2018/ukraienske-narodne-vbranna/istoria-ukraienskogo-narodnogo-vbranna>
4. Квіти душі на полотні. 120 років від дня народження Катерини Білокур. 2020. URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/files/2020/20201214-1.pdf>
5. Національний одяг українців: історія, традиції, символіка. *UKRAIN*. 27.04.2020. URL: https://ukrain.com/nacionalnij_odyag_ukrainsiv_istoriya-tradicii-simvolika.html
6. Українська архітектура: 10 будівель, які має побачити кожен. 01.07.2021. URL: <https://rubryka.com/article/architecture-of-ukraine/>
7. Українська культура. Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. Пам'ятки історичної думки України. Київ, 1993. URL: <http://litopys.org.ua/cultur/cult.htm>
8. Ярошенко Т.М. Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення / Історія української культури / за ред. В.П. Мельника, М.В. Кашуби, А.В. Ярися. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2012. С.11-45. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/%D0%A4%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf>
9. Букач, Валерій Михайлович, Бакланова, Наталія Михайлівна. Історія української культури. Словник-довідник : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2021. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10813/3/Bukach%20Valery%20Mykhailovych%202021.doc.pdf>
10. Українська культура в іменах. Довідник / О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро, О. В. Голозубов [та ін.]; за ред. О. О. Петутіної. Харків: НТУ «ХПІ», 2017. 303 с. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/ethics/wp-content/uploads/sites/131/2014/11/Posobyе-Ukraynskaya-kultura-v-ymenah-1.pdf>
11. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. 496 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kalakura_Yaroslav/Ukrainska_kultura_tsyvilizatsiinyi_vymir.pdf
12. Береговий, С. І. Українська культура у європейському та світовому вимірі : навч.-метод. посіб. 2-е вид., доп. з ілюстраціями. К. : НУХТ, 2014. 176 с. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/28987/1/Ukrainian%20culture%20in%20European%20and%20global%20dimension.pdf>
13. Сенюра І. Зародження українського театру. *Жива вода*. №3-4 (206-207) квітень-травень 2012. URL: <http://sde.org.ua/zmi/zvoda/item/2111-zarodjennya-ukrajinskogo-teatru.html?tmpl=component&print=1>
14. Український театр: шлях до себе. Здобутки. Виклики. Проблеми / кол. авторів: С. Васильєв, І. Чужина, Н. Соколенко, О. Салата, О. Тукалевська, В. Жила. Київ, 2018.

- 145 с. URL: https://nstdu.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/Doslidjennya_UKR_PDF_Final.pdf
15. Скуратівський В. Л. Культурологія. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51500

Інформаційні ресурси

1. Культура України : електронна бібліотека. URL: <https://elib.nlu.org.ua/catalogue.html>
2. Культурологія. Словник термінів. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-2843.html>
3. Історія українського мистецтва. URL: http://arshistorian.blogspot.com/p/blog-page_95.html
4. Герчанівська П. Е. Культурологія: термінологічний словник. Київ: Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2015. 439 с. URL: https://nakkim.edu.ua/images/vidannya/Monografii/Gerchanivska_Slovnyk_compressed.pdf
5. Термінологічний словник з культурології / Авт.-укладач: Н. Ю. Больша, Н. І. Єфімчук. Київ: МАУП, 2004. 144 с. URL: https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/library/pidruchniki/gumanitarni-prirodnichi-disciplini/terminologichniy_slovník_z_kulturologii.html
6. Культурологічний словник 2020. <https://subject.com.ua/culture/dict/index.html>
7. Рославець Л.М. Термінологічний словник з дисципліни Культурологія. Чернігів, ЧПЕК КНУТД, 2015. URL: <http://chpek.com.ua/wp-content/uploads/2018/04/%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
8. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotsur_Viktor/Entsyklopedychnyi_slovník_symvoliv_kultury_Ukrainy.pdf

ДОДАТКИ

Додаток 1

Приклад оформлення титульного аркушу реферату

ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

Реферат на тему:

«Молодіжна культура в сучасній Україні»

Виконала: Власенко Олена,
здобувачка 2 курсу спеціальності «Психологія»

Керівник: Крижановська Т. О.,
кандидат філософських наук,
доцент кафедри мистецтвознавства
та загальногуманітарних дисциплін

Додаток 2

Приклад оформлення титульного слайду презентації

ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ

Презентація на тему:

«Символіка та кольори української вишивки»

Виконала: Переможенко Ганна, здобувачка 2 курсу спеціальності «Економіка»

Керівник: Мараховська К. Д., старший викладач кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Одеса – 2022

Додаток 3

Правила оформлення списку літератури для рефератів, презентацій, есе, доповідей

ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015
«Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	<i>Паперові джерела</i>
Один автор	1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с.
Два або три автори	1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. 1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с.
Чотири автори	1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с.
П'ять і більше авторів	1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с
Без автора	1. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапка. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с.
Багатотомні видання	1. Дендрофлора України. В 12 т. Т. 2. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Вип. 1. Покритонасінні / Л.І. Перхоменко. Київ : Наукова думка, 2012. 200 с.
Автореферати дисертацій	1. Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 40 с.
Дисертації	1. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с

Законодавчі документи	1. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с. 2. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. Голос України. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.
Стаття в журналі	1. Кучеренко О. О. Конституційні права людини і громадянина. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.
	Електронні джерела
Підручник і та навчальні посібники	1. Береговий, С. І. Українська культура у європейському та світовому вимірі : навч.-метод. посіб. 2-е вид., доп. з ілюстраціями. К. : НУХТ, 2014. 176 с. URL: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/28987/1/Ukrainian%20culture%20in%20European%20and%20global%20dimension.pdf
Книги, монографії	1. Українка, Леся. Лісова пісня [Електронна копія] : 150 років від дня народж. Л. Українки. Харків : Фоліо, 2021. URL: https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=14236 2. Особистісні детермінанти еколого-орієнтованої життєдіяльності : монографія / Ю.М. Швалб, О.Л. Вернік, О.О. Вовчик-Блакитна, О.В. РудоміноДусятська [та ін.]; за ред. Ю.М. Швалба. К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 330 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/712888/1/ecopsy_mono_2018a.pdf
Словники та енциклопедії	1. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2015. 912 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotsur_Viktor/Entsyklopedychnyi_slovnyk_symvoliv_kultury_Ukrainy.pdf
Статті в журналах	1. Сенюра І. Зародження українського театру. <i>Жива вода</i>. №3-4 (206-207) квітень-травень 2012. URL: http://sde.org.ua/zmi/zvoda/item/2111-zarodjennya-ukrajinskogo-teatru.html?tmpl=component&print=1
Публікації в електронних виданнях	1. Дацюк С. Куди прямує українська культура? <i>Українська правда</i>. 13 лютого 2018. URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5a8296f03bcc6/
Без автора	1. Національний одяг українців: історія, традиції, символіка. UKRAIN. 27.04.2020. URL: https://ukrain.com/nacionalnij_odyag_ukrainciv._istoriya-tradicii-_simvolika.html

Навчальне видання

Тетяна Олександрівна Крижановська

Ксенія Дмитрівна Мараховська

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів
освітнього рівня «молодший бакалавр» для всіх спеціальностей

Електронне видання

Міжнародний гуманітарний університет

Розміщено: репозитарій бібліотеки Національного університету
«Одеська юридична академія». 2022 р.

URL: